

## رابطه شیوه های فرزندپروری با خوش بینی، امیدواری و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان

**The relationship between Parenting styles with optimism, hope and students' academic Achievement**

فهیمة کاکایی \*

Graduate School of Education in Zanjan

Dr. Mohammad Saeed Ahmadi

Assistant Professor of Farhangian  
University of Zanjan

نویسنده مسئول

کارشناس ارشد آموزش و پرورش زنجان

دکتر محمدسعید احمدی

استادیار دانشگاه فرهنگیان زنجان

**Abstract**

Parenting style of parents in upbringing their children is crucial to provide their health. Present study accomplished to study the relationship between parenting styles with optimism, hope and students' academic achievement in Mahneshan city. This is a descriptive research and sample of the research includes 184 individuals (92 female, 92 male) as well as their mothers who were sampled randomly from students who were studying in 2015-16 academic year. They were studied using R-LOT (life directional), Miller Hope Scale (MHS) and Baumrind parenting questionnaire, then the data were analyzed using spss software version 18. The findings indicate that there is a positive relationship between rational parenting styles and optimism, hope and academic achievement ( $P < 0.01$ ) while, there is a reverse significance relationship between authoritarian parenting, optimism and hope ( $P > 0.05$ ) however, it is not associated with academic achievement significantly ( $P < 0.05$ ) meanwhile, permissive parenting and optimism are positively associated ( $P < 0.05$ ) but there is no significant relationship between hope and academic achievement ( $P > 0.05$ ). The results of regression analysis showed that rational and authoritative parenting styles can predict hope ( $R^2 = 0.28$ ), but permissive parenting can't predict hope s for authoritarian parenting and logical were able to predict hope. but permissive parenting can't predict

**چکیده**

شیوه هایی که والدین در تربیت فرزندان به کار می گیرند، نقشی اساسی در تامین سلامت آن ها دارد. پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه شیوه های فرزندپروری باخوش بینی، امیدواری و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان شهر ماهنشان صورت گرفت. روش پژوهش توصیفی از نوع همبستگی بود. نمونه آماری پژوهش شامل ۱۸۴ دانش آموز (۹۲ دختر و ۹۲ پسر) و مادران آنها بود که به روش نمونه گیری تصادفی طبقه ای از میان دانش آموزان مشغول به تحصیل شهر ماهنشان سال تحصیلی ۹۵-۱۳۹۴ انتخاب شدند و با استفاده از پرسشنامه های جهت مندی زندگی (R-LOT)، امید به زندگی میلر (MHS) و پرسشنامه فرزندپروری بامریند مورد بررسی قرار گرفتند. سپس داده های پژوهش با استفاده از نسخه ۱۸ نرم افزار آماری Spss مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. یافته ها نشان داد بین شیوه ی فرزندپروری منطقی با خوش بینی، امیدواری و پیشرفت تحصیلی رابطه مثبت و معنی دار وجود دارد ( $p < 0/01$ )، بین شیوه فرزندپروری مستبدانه با خوش بینی و امیدواری رابطه معکوس و معنی دار وجود دارد ( $p < 0/05$ ) ولی با پیشرفت تحصیلی رابطه معنی دار ندارد ( $p > 0/05$ ). همچنین بین شیوه فرزندپروری سهل گیرانه با خوش بینی رابطه مثبت و معنی دار وجود دارد ( $p < 0/05$ ) ولی با امیدواری و پیشرفت تحصیلی رابطه معنی دار وجود ندارد ( $p > 0/05$ ). نتایج تحلیل رگرسیون نشان داد که شیوه فرزندپروری استبدادی و شیوه فرزندپروری منطقی قادر به پیش بینی امیدواری هستند ( $R^2 = 0/28$ ) ولی شیوه

## The relationship between Parenting styles with optimism, hope and students' academic

hope. And that rational parenting, authoritarian can predict optimism ( $R^2=0.11$ ), in contrast permissive parenting can't predict it. Indeed, rational parenting permissive can predict academic achievement ( $R^2=0.10$ ), but authoritarian style can't predict academic achievement.

**Keywords:** parenting, hope, optimism, academic achievement, Mahnesan city.

فرزندپروری سهل گیرقادر به پیش بینی امیدواری نیست. و نیز شیوه فرزندپروری استبدادی و شیوه فرزندپروری منطقی قادر به پیش بینی خوش بینی هستند ( $R^2=0.11$ ) ولی شیوه فرزندپروری سهل گیرقادر به پیش بینی خوش بینی نیست. همچنین شیوه فرزند پروری منطقی و شیوه فرزندپروری سهل گیر قادر به پیش بینی پیشرفت تحصیلی هستند ( $R^2=0.10$ ) ولی شیوه فرزند پروری استبدادی قادر به پیش بینی پیشرفت تحصیلی نیست. **کلید واژگان:** فرزندپروری، امیدواری، خوش بینی، پیشرفت تحصیلی، شهر ماهنشان.

## مقدمه

پیشرفت تحصیلی یکی از عمده ترین و درعین حال چالش انگیز ترین مباحث و مفاهیم روان شناسی تربیتی به حساب می آید، به گونه ای که پژوهش های زیادی صرف تدوین مدل های کارآمد به منظور تبیین و پیش بینی آن شده است (عسگری، ۱۳۸۷). نظر به اهمیت پیشرفت تحصیلی و نقش آن در زندگی دانش آموزان، نظریه پردازان تربیتی، بسیاری از پژوهش های خود را برای شناخت عوامل موثر بر پیشرفت تحصیلی متمرکز کرده اند (علاءالدینی، کج باف و مولوی، ۱۳۸۷).

یکی از زمینه هایی که در دهه های اخیر در حوزه روان شناسی شکل گرفت، ظهور رویکرد روان شناسی مثبت نگر<sup>۱</sup> بود که موجب تحولات قابل ملاحظه و پژوهش های نافذ و موثری در زمینه های مختلف رفتاری از جمله در مطالعات مربوط به پیشرفت تحصیلی دانش آموزان و دانشجویان گردید. خوش بینی یکی از خصوصیات مثبت انسان است که در دو دهه ی گذشته، توجه ویژه ای را در روانشناسی و علوم اجتماعی به خود جلب کرده است. خوش بینی به جهت گزینی اشاره دارد که در آن معمولاً پیامدهای مثبت مورد انتظارند و این پیامد ها به عنوان نتایج عوامل ثابت، کلی و درونی در نظر گرفته می شوند (پترسون<sup>۲</sup>، ۲۰۰۰). شی یو و کارور<sup>۳</sup> خوش بینی را انتظار تعمیم یافته ای می دانند که بر مبنای آن پیامد های خوب در سراسر زندگی فرد رخ می دهد (خسروشاهی و هاشمی، ۱۳۹۱).

1-Positive psychology  
2-Patterson  
3-Scheier & Carver

امیدواری نیز یکی از دیدگاه های مطرح در حوزه روانشناسی مثبت است که به عنوان یک سازه شناختی - انگیزشی بر سلامت روانی تاثیر گذار است. امید یکی از مفاهیم بسیار نزدیک به خوشبینی و یکی از ویژگی های زندگی است که افراد را به جستجوی فردای بهتر و امیدوارتر می داند. الگوی تربیتی والدین نقش مهمی در پیشرفت تحصیلی فرزندان دارد. یافته های پژوهشی در این زمینه نشان می دهد که موفقیت زیاد در مدرسه با روش های فرزند پروری ارتباط دارد (درونباخ، ریتر، لیدرمن و همکاران، ۱۹۸۷). بامریند (۱۹۹۱) الگوی فرزندپروری والدین را به سه گروه مستبد، سهل گیر و قاطع و اطمینان بخش تقسیم کرده است. شیوه تربیتی والدین به طور قابل توجهی پیامد های مهمی را برای پیشرفت تحصیلی نوجوانان به دنبال دارد. در پژوهش آنولاهمکاران نشان داده شد که بین شیوه تربیتی والدین با میزان موفقیت تحصیلی نوجوانان ارتباط وجود دارد به نحوی که هرچه میزان حمایت و پاسخ دهی والدین در شیوه تربیتی بالاتر باشد، میزان پیشرفت تحصیلی فرزندان نیز بالاتر است (آنولا، استاتین و نورمی، ۲۰۰۰).

مطابق تحقیقات دبوراه، آن، بالدوین، مک ایتنایر، هارد وی والیزابت (۲۰۰۷) و کومر، شارما و هوودا (۲۰۱۲) سبک های تربیتی که والدین در تربیت فرزندان شان به کار می گیرند با خوش بینی و امیدواری آن ها رابطه مثبت و معناداری دارد. در این تحقیقات سبک فرزندپروری مقتدرانه بیشترین تاثیر را بر روی خوش بینی و امیدواری فرزندان داشته است. بنابراین می توان گفت، سبک فرزندپروری و رفتارهای والدین یکی از عوامل تأثیرگذار بر خوشبینی و امیدواری فرزندان است. تحقیقات نشان می دهد، کودکانی که والدین آن ها از سبک فرزندپروری مقتدرانه برای تربیت فرزندان خود استفاده می کردند، از خوش بینی و امیدواری بالاتری برخوردار بودند (حاتملو، بازدارونریمانی، ۱۳۹۲؛ حسینی نسب، احمدیان، روان بخش، ۱۳۸۷؛ مقدس، ۱۳۹۳؛ دانیاری، ۱۳۹۳؛ برازجانی و فانی، ۱۳۹۰؛ کومر، شارما و هوودا، ۲۰۱۲). همچنین برخی از تحقیقات نشان می دهد بین سبک فرزندپروری مقتدرانه والدین با امیدواری و خوش بینی فرزندان رابطه منفی دارد (مقدس، ۱۳۹۳، دانیاری، ۱۳۹۲). کلی (۲۰۰۷) در بررسی رابطه امید، عملکرد اجرایی، توانایی های هیجانی رفتاری با عملکرد تحصیلی در دانش آموزان ۱۰ تا ۱۲ ساله نشان داد، ۷۴ درصد از اثرات نقص در عملکرد تحصیلی در دانش آموزان از امید تاثیر می پذیرد.

4-Dornbusch , Ritter , Leiderman &amp; et al

5 -Aunola,Statin&amp; Nurmi

6-Debora ,Elizabet&amp; Anne, Baldwin, McIntyre&amp; Hardaway

7- Kumer,Sharma&amp;Hooda

8-Optimism &amp; Hope

1-Kumer&amp;Sharma&amp;Hooda

2- Kelli

یافته های پژوهشی در این زمینه حاکی از آن است که موفقیت زیاد در مدرسه باروش های فرزندپروری قاطعانه ارتباط دارد دریک مطالعه وسیع معلوم شد که دانش آموزان دبیرستانی بسیار موفق که نمره های بالایی داشتند والدین شان روشی قاطعانه داشتند و کمترین نمره متعلق به دانش آموزانی بود که والدین مستبد داشتند (دروناخ، ریتز، لیدرمن و همکاران<sup>۱</sup>، ۱۹۸۷). سبک فرزندپروری مقتدرانه موفق ترین روش فرزندپروری است که پذیرش و روابط نزدیک، روش های کنترل سازگارانه و استقلال دادن مناسب را شامل می شود. والدین مقتدر، صمیمی و دلسوز بوده و نسبت به نیاز کودکان حساس هستند. سبک فرزندپروری مستبدانه از نظر پذیرش و روابط نزدیک پایین، از نظر کنترل اجبار بالا و از نظر استقلال دادن پایین است، والدین مستبد سرد و طردکننده هستند، در فرزندپروری سهل گیر والدین مهرورز و پذیرا هستند ولی متوقع نیستند، کنترل کمی بر رفتار فرزندان خود اعمال می کنند و به آن ها اجازه می دهند درهرسنی که باشند خودشان تصمیم گیری کنند، حتی وقتی که هنوز قادر به انجام آن نیستند (ثابتی و رضوانی، ۱۳۸۹). پژوهش های بسیاری ارتباط سبک فرزندپروری<sup>۲</sup> با ابعاد گوناگون زندگی فرزندان را مورد تایید قرار داده اند. از جمله می توان به رابطه سبک های فرزندپروری با خوش بینی اشاره کرد. در پژوهشی، مقدس (۱۳۹۳) نشان داد بین سبک های فرزندپروری مقتدرانه<sup>۳</sup> و سهل گیرانه<sup>۴</sup> والدین با خوش بینی دانشجویان رابطه مثبت و معنادار و بین سبک فرزندپروری مستبدانه<sup>۵</sup> والدین و خوش بینی دانشجویان رابطه منفی وجود دارد. مهرفزار (۱۳۸۴) در پژوهشی رابطه ی شیوه های فرزند پروری با خلاقیت و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان سوم دبیرستان را بررسی نموده است. نتیجه تحقیقات وی نشان داد که بین شیوه های سهل گیرانه با خلاقیت و پیشرفت تحصیلی فرزند ارتباط مثبت و معناداری وجود دارد. بین شیوه های مستبدانه با پیشرفت تحصیلی ارتباط منفی و معناداری وجود دارد ولی بین شیوه های فرزند پروری کاملاً آزاد با پیشرفت تحصیلی ارتباط معناداری مشاهده نکرد.

بطور کلی اغلب تحقیقات نشان از تأثیر شیوه فرزندپروری والدین بر اخلاق، رفتار، شخصیت و عملکرد بعدی فرزندان دارند. باتوجه به تاثیر گذاری سبک های فرزندپروری بر رفتار و شخصیت فرزندان،

3-Dornbusch , Ritter , Leiderman &amp; et al

4-Parenting styles

5- Authoritative

6- Permissive

7-Authoritaria

پژوهشگر درصدد است به این سوال پاسخ دهد که آیا بین شیوه های فرزندپروری با خوش بینی، امیدواری و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان شهر ماهشان رابطه وجود دارد؟

### روش پژوهش

روش پژوهش حاضر توصیفی از نوع همبستگی است. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه دانش آموزان پسر و دختر مدارس دوره متوسطه اول شهر ماهشان می باشد که در سال تحصیلی ۹۵-۹۴ مشغول تحصیل هستند و مادران آنها می باشند. مجموع دانش آموزان طبق آمار رسمی شامل ۳۵۰ نفر (۱۷۰ پسر و ۱۸۰ دختر) می باشند حجم نمونه طبق محاسبه فرمول کوکران ۱۸۴ نفر (۹۲ دختر و ۹۲ پسر) و مادران آنها محاسبه گردید. روش نمونه گیری نیز به صورت تصادفی طبقه ای انجام شد.

### ابزار سنجش

**الف) پرسشنامه شیوه های فرزندپروری دیانا باوم ریند<sup>۱</sup>.** پرسشنامه شیوه های فرزندپروری دیانا باوم ریند در سال ۱۹۷۲ میلادی توسط دیانا باوم ریند طراحی شد. این ابزار اکتباسی است از نظر رفتار والدین که بر اساس نظریه باوم ریند از آزادگذاری، استبدادی و اقتدار منطقی والدین برای بررسی الگوهای نفوذ و شیوه های فرزندپروری ساخته شده است.

پرسشنامه دیانا باوم ریند در تحقیقات متعددی مورد بررسی قرار گرفته و اعتبار و روایی آن بدست آمده است. بوری<sup>۲</sup> در سال (۱۹۹۱) میزان پایایی پرسشنامه مربوط را با استفاده از روش باز آزمایی در بین گروه مادران به ترتیب ۰/۸۱ برای شیوه سهل گیری، ۰/۸۶ برای شیوه استبدادی و ۰/۷۸ برای شیوه مقتدرانه و در بین پدران به ترتیب ۰/۷۷ برای شیوه سهل گیری، ۰/۸۵ برای شیوه استبدادی و ۰/۸۸ برای شیوه قاطع گزارش نمود. روایی محتوای آزمون نیز توسط ۱۰ نفر از صاحب نظران روانشناسی و روان پزشکی مورد تایید قرار گرفت.

اسفندیاری (۱۳۷۴) برای تعیین پایایی این پرسشنامه از روش باز آزمایی استفاده نموده است. او از ۲۰ نفر از مادران گروه نمونه خواست تا پرسشنامه مذکور را پاسخ دهند. بعد از گذشت یک هفته مجدداً پرسشنامه توسط همان افراد تکمیل گردید. میزان پایایی برای روش سهل گیرانه ۰/۶۹، برای شیوه ی مستبدانه ۰/۷۷ و برای شیوه مقتدرانه ۰/۷۳ بدست آمد. در کل نتایج بدست آمده از مطالعات خارجی و داخلی،

1- Baumrind

2- Buri

## The relationship between Parenting styles with optimism, hope and students' academic

اعتبار وروایی پرسشنامه شیوه های فرزندپروری را مورد تایید قرار می دهد. پایایی پرسشنامه فوق در پژوهش حاضر با روش آلفای کرونباخ  $0/668$  محاسبه گردید که نشانگر قابل اعتماد بودن ابزار است. **ب) آزمون امید به زندگی میلر**. پرسشنامه امید به زندگی میلر<sup>۱</sup> (MHS) یا پرسشنامه امیدواری میلر که معادل انگلیسی آن Miller Hope Scale است در سال ۱۹۸۸ توسط میلر وپاورز ساخته شد. میلر براین باور بود که امید باعث سلامت روانی بوده وکسی که امیدودار باشد، مفهوم درستی از زندگی خواهد داشت (نادری وحسینی، ۱۳۸۹).

حسینی(۱۳۸۵) برای تعیین روایی این پرسشنامه، از نمره ملاک استفاده کرد. به این ترتیب نمره کل پرسشنامه با نمره سوال ملاک همبسته شد ومشخص گردید که بین این دو رابطه مثبت معنی داری وجود دارد ( $r = 0/61$  و  $p < 0/001$ ) و برای تعیین پایایی پرسشنامه ازدو روش آلفای کرونباخ وتصنیف استفاده کرد که به این ترتیب ضرایب آن برابر با  $0/90$  و  $0/89$  می باشد.در تحقیق حسینیان(۱۳۸۶) نیز برای تعیین پایایی پرسشنامه مذکور از دو روش آلفای کرونباخ وتصنیف استفاده شده که ضرایب بدست آمده به ترتیب برای کل آزمون  $0/69$  و  $0/65$  می باشدکه بیانگر ضرایب قابل قبول پرسشنامه یاد شده است. پایایی پرسشنامه فوق در پژوهش حاضر با روش آلفای کرونباخ  $0/923$  محاسبه گردید که نشانگر قابل اعتماد بودن ابزار است.

**ج) آزمون تجدید نظر شده جهت مندی زندگی<sup>۲</sup> (R-LOT)**. به منظور آزمون خوش بینی از آزمون جهت مندی زندگی که توسط شی پروکارور (۱۹۸۵) طراحی شد وتوسط بریگز<sup>۳</sup> (۱۹۹۴) تجدید نظر شد، استفاده گردید. آزمون تجدید نظر شده جهت مندی زندگی (R-LOT) یک آزمون شش ماده ای خود گزارش دهی است که انتظارات کلی را درمورد جنبه های مثبت زندگی درمقابل جنبه های منفی ارزیابی می کند. شی پروکارورروایی(به شیوه همگرا واقتراقی) وپایایی( آلفای کرونباخ برابر  $0/78$ ) مطلوبی برای این مقیاس گزارش کردند. این آزمون دارای ۱۰ آیتم است که ۶ آیتم آن مورد استفاده قرار می گیرد. ۳ آیتم مربوط به جملات منفی و ۳ آیتم دیگر مربوط به جملات مثبت است. آزمودنی با استفاده از یک مقیاس ۵ درجه ای از کاملاً مخالفم تا کاملاً موافقم، توافق خود را اعلام می کند. کیواماکی<sup>۴</sup> وهمکاران (۲۰۰۵) ضریب آلفای  $0/65$  برای مقیاس خوش بینی و  $0/72$  برای مقیاس بدبینی،اکانر

3- Miller

1- Revised Life-Orientati

2 -Bridges

3-Kivimaki&amp;et al

وکاسدی<sup>۱</sup> (۲۰۰۷) ضریب آلفای ۰/۸۰ را برای کل آزمودنی ها گزارش کرده اند. در ایران نسخه اولیه این آزمون در اصفهان هنجار یابی و اعتبار یابی شد که اعتبار و روایی بالایی گزارش شده است. پایایی کل آزمون براساس آلفای کرونباخ ۰/۷۴ و روایی با استفاده از روش وابسته به ملاک محاسبه شده که بین خوش بینی و افسردگی ۰/۶۵- و با خود تسلط یابی ۰/۷۳ گزارش شده است. روایی و پایایی این مقیاس در پژوهش خدابخشی (۱۳۸۳) مطلوب ارزیابی شده است. پایایی پرسشنامه فوق در پژوهش حاضر با روش آلفای کرونباخ ۰/۷۸۶ محاسبه گردید که نشانگر قابل اعتماد بودن ابزار است.

### یافته ها

برای تجزیه و تحلیل داده ها از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد. در جدول زیر نتایج ضریب همبستگی برای هر کدام از متغیر های پژوهش ارائه می شود.

جدول ۱. ماتریس ضرایب همبستگی بین متغیر های پژوهش

ردیف	متغیر	۱	۲	۳	۴	۵	۶
۱	فرزند پروری منطقی	۱					
۲	فرزند پروری استبدادی	۰/۳۴-**	۱				
۳	فرزند پروری سهل گیر	۰/۱۲۳	۰/۴۵۱-**	۱			
۴	امیدواری	۰/۴۶۲**	۰/۱۷۹-	۰/۱۴۹	۱		
۵	خوش بینی	۰/۲۷۲**	۰/۱۵۶-	۰/۱۷۳**	۰/۱۱۳	۱	
۶	پیشرفت تحصیلی	۰/۲۵۲**	۰/۱۳۰	۰/۰۷۵	۰/۴۸۹**	۰/۰۴۴	۱

\*p<۰/۰۵      \*\*p<۰/۰۱

براساس یافته های جدول ۱، بین شیوه فرزند پروری منطقی با امیدواری، خوش بینی و پیشرفت تحصیلی ارتباط مستقیم و معناداری وجود دارد (p<۰/۰۱)؛ بین شیوه فرزند پروری استبدادی با امیدواری و خوش بینی ارتباط معکوس و معناداری وجود دارد (p<۰/۰۵)، ولی بین فرزند پروری استبدادی با پیشرفت تحصیلی ارتباط معناداری یافت نشد (p>۰/۰۵). همچنین بین شیوه فرزند پروری سهل گیر با خوش بینی ارتباط مثبت و معناداری وجود دارد (p<۰/۰۵) ولی بین شیوه فرزند پروری سهل گیر با پیشرفت تحصیلی و امیدواری ارتباط معناداری یافت نشد (p>۰/۰۵).

به منظور بررسی پیش بینی پذیری مولفه های امیدواری، خوش بینی و پیشرفت تحصیلی براساس شیوه های فرزندپروری والدین از رگرسیون هم زمان استفاده شد.

جدول ۲. تحلیل رگرسیون همزمان پیش بینی امیدواری، خوش بینی و پیشرفت تحصیلی بر اساس

شیوه های فرزندپروری					متغیر ملاک	متغیر	ضریب	B	Beta	انحراف	T	ضریب معنی
					پیشین	همبستگی	داری	استاندارد	استاندارد	معنی	داری	معنی
					سهل گیر			۰,۰۶۳	۰,۰۵۰	۰,۰۸۳	۰,۷۶۱	۰,۴۴۸
					استبدادی	۰/۵۲۶		-۰,۲۶۶	-۰,۲۳۵	۰,۰۷۵	-۳,۵۵	۰,۰۰۰۱
					منطقی			۰,۶۰۷	۰,۴۹۱	۰,۰۸۰	۷,۶۰۳	۰,۰۰۰۱
					سهل گیر			۰,۱۳۲	۰,۰۹۶	۰,۱۰۱	۱,۳۱۲	۰,۱۹۱
					استبدادی	۰/۳۲۷		۰,۳۳۱	۰,۲۷۰	۰,۰۹۰	۳,۶۷۳	۰,۰۰۰۱
					منطقی			۰,۱۹۵	-۰,۱۴۵	۰,۰۹۰	-۲,۰۲۳	۰,۰۴۵
					سهل گیر			۰,۳۲۳	۰,۱۷۰	۰/۱۳۹	۲/۳۱۵	۰/۰۲۲
					استبدادی	۰/۳۱۶		۰/۲۱۷	۰/۱۱۷	۰/۱۳۳	۱/۶۲۹	۰/۱۰۵
					منطقی			۰/۳۳۱	۰/۱۹۶	۰/۱۲۵	۲/۶۵۴	۰/۰۰۹

همانگونه که در جدول ۲ مشاهده می شود نتایج تحلیل رگرسیون نشان می دهد ضریب استاندارد حاصله برای شیوه فرزندپروری استبدادی ( $\beta = -0/235$ ) و منطقی ( $\beta = 0/491$ ) در سطح  $p < 0/01$  معنی دار بوده و قادر به پیش بینی امیدواری هستند ولی شیوه فرزندپروری سهل گیر ( $\beta = 0/050$ ) قادر به پیش بینی امیدواری نیست. همچنین ضریب استاندارد حاصله برای شیوه فرزندپروری استبدادی ( $\beta = -0/270$ ) در سطح  $p < 0/01$  و شیوه فرزندپروری منطقی ( $\beta = 0/145$ ) در سطح  $p < 0/05$  معنی دار بوده و قادر به پیش بینی خوش بینی هستند ولی شیوه فرزندپروری سهل گیر ( $\beta = 0/145$ ) قادر به پیش بینی خوش بینی نیست. علاوه بر این نتایج تحلیل رگرسیون نشان می دهد که شیوه فرزند پروری منطقی با ضریب استاندارد ( $\beta = 0/196$ ) در سطح  $p < 0/01$  و شیوه فرزندپروری سهل گیر با ضریب استاندارد ( $\beta = 0/170$ ) در سطح  $p < 0/05$  قادر به پیش بینی پیشرفت تحصیلی هستند ولی شیوه فرزند پروری استبدادی ( $\beta = 0/117$ ) قادر به پیش بینی پیشرفت تحصیلی نیست.



### بحث و نتیجه گیری

پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه شیوه های فرزندپروری با خوش بینی، امیدواری و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان شهرماه نشان انجام شد. همان گونه که نتایج نشان داد بین شیوه های فرزندپروری منطقی و سهل گیر با خوش بینی رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد و بین سبک فرزندپروری استبدادی و خوش بینی رابطه منفی و معنی دار وجود دارد. نتایج بدست آمده از انجام پژوهش با یافته های پژوهشی ناتالیا، جنویو، هانکوک و سین (۲۰۱۲) و مقدس (۱۳۹۳) همخوانی کامل دارد. همچنین نتایج بدست آمده با یافته های پژوهشی ناتالیا، جاستین و پاولا (۲۰۰۳) و دبور، آن، الیزابت، بالدوین، مک اینتایر، هاردوی (۲۰۰۷) نیز همسو است. نتایج پژوهش های آنان حاکی از آن است که افرادی که والدین شان مقتدرانه در تربیت آن ها برخورد کردند، از میزان خوش بینی بیشتری برخوردار هستند. در تبیین نتایج بدست آمده از پژوهش می توان گفت، والدین مقتدر به دلیل گرمی، صمیمیت، پذیرش و حمایت زیادی که از فرزندان خود دارند باعث شکل گیری الگوی فعال امنیت و اعتماد در فرزند می شوند و این الگو تبدیل به یک طرح واره سازگارانه می شود و کودک اعتماد و خوش بینی را به دنیای بیرون از خانواده تعمیم می دهد. در سبک فرزندپروری استبدادی، فرزندان اعتماد به نفس پایینی دارند و میزان افسردگی در آنان بیشتر است. بنابراین می توان گفت، سبک فرزندپروری و رفتارهای والدین یکی از عوامل تاثیر گذار بر خوش بینی فرزندان است.

یافته های پژوهش همچنین نشان داد که بین شیوه فرزندپروری منطقی با امیدواری رابطه مثبت و معنی دار و بین سبک فرزندپروری استبدادی با امیدواری رابطه منفی و معنی دار و همچنین بین شیوه فرزندپروری سهل گیر با امیدواری رابطه مثبت و معنی دار وجود دارد. این نتایج نشان می دهد فرزندان که والدین آن ها برای تربیت و پرورش آن ها از سبک منطقی استفاده کرده بودند، از سطح امیدواری بالاتری برخوردار بودند. نتایج بدست آمده از فرضیه با یافته های پژوهشی دانیاری (۱۳۹۳) و ابراهیمی و همکاران (۱۳۹۰) همسویی کامل دارد. همچنین نتایج بدست آمده با یافته های پژوهشی کومر، شارما و هودا (۲۰۱۰)<sup>۳</sup> که در آن به بررسی سبک های فرزندپروری ادراک شده و امیدواری در فرزندان پرداخته شده بود، همخوانی دارد. طبق تحقیقات بالبی<sup>۴</sup> (۱۹۹۴) گاهی خانواده بی اعتنا نوجوانان را طرد می کند، بسیاری از

1 - Natalia, A.W., Genevieve, D., Hancock, M., & Sean, P.H

2-Debora, Anne, Elizabeth, Baldwin, McIntyre & Hardaway

3-Kumer & Sharma & Hooda

4 - Bowlby

نوجوانان با ناامیدی به آینده می نگرند. این گونه نوجوانان هرگونه کوشش را برای یافتن معنا و احساس هویت را به طور کلی کنار می گذارند و درمقابل کودکان و نوجوانانی که والدین شان از سبک فرزندپروری مقتدرانه بهره می جویند، درمقایسه با سایر کودکان و نوجوانان امیدوارترند (ادوارد و پرایس<sup>۱</sup> ۲۰۰۲). درتبیین این نتیجه می توان چنین اظهارنظر کرد که والدین مقتدر و منطقی دارای سطح بالایی از کنترل و پاسخ دهی هستند. آن ها فرزندان خود را به عنوان افرادی با کفایت و موفق نگر بسته و از آن ها مطابق با توانایی شان انتظار دارند. همچنین این والدین به شخصیت فرزندان خود احترام گذاشته و رفتار آنان بر سلامت روان و امیدواری فرزندان شان تاثیر مثبت خواهد داشت و فرزندان آن ها مستقل، صمیمی و دارای روحیه همکاری بیشتری خواهند بود و توانایی ابراز وجود و انگیزه بیشتری دارند که چنین رویه ای احتمالاً منجر به امید بیشتر می شود. سخت گیری شدید والدین بر فرزندان باعث نا ائمنی و خصومت و در نهایت ناامیدی می شود و نگرش های سهل گیرانه والدین بر فرزندان هم سبب فراهم شدن فضایی می شود که فرزندان در آن فرصت ابراز گرایی و کسب اطمینان و امید پیدا می کنند.

از دیگر یافته های پژوهش، ارتباط شیوه های فرزند پروری با پیشرفت تحصیلی در دانش آموزان بود. نتایج پژوهش نشان داد بین شیوه فرزندپروری منطقی با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان رابطه مثبت و معنی دار وجود دارد و بین شیوه های فرزندپروری استبدادی و سهل گیر با پیشرفت تحصیلی رابطه معنی دار وجود ندارد. نتایج بدست آمده با نتایج مهرافراز (۱۳۸۴)، باقرپور کماچالی و همکاران (۱۳۸۶) و بیرامی و خسروشاهی (۱۳۸۹) همسواست. نتایج تحقیقات آنان نشان داد که بین سبک فرزندپروری مقتدرانه با پیشرفت تحصیلی رابطه مثبت و معنی دار و بین سبک فرزندپروری سهل گیر و مستبدانه با پیشرفت تحصیلی رابطه منفی و معنی دار وجود دارد. همچنین نتایج حاصل با یافته های پژوهشی (لورین<sup>۲</sup>، ۲۰۰۴، به نقل از عبادی و معتمدین، ۱۳۸۵) و آنولا، استاتین و نورمی<sup>۳</sup> (۲۰۰۰) که نشان دادند بین شیوه تربیتی والدین با میزان موفقیت تحصیلی نوجوانان ارتباط وجود دارد، نیز مطابقت دارد. درتبیین این نتیجه می توان چنین اظهار نظر کرد، والدین منطقی که پاسخگویی احساسات و عواطف فرزندان خود هستند و از پیشرفت تحصیلی آنان حمایت می کنند، نقش موثر در پیشرفت تحصیلی فرزندان خود دارند اما والدین سهل گیر توجهی به نمرات درسی فرزندان خود ندارند و یا اگر دارند واکنش منفی در برابر آنان نشان می دهند و برانجام تکالیف درسی فرزندان نظارتی ندارند و آن ها را کنترل نمی کنند. والدین استبدادی نیز با کنترل

1 - Edward &amp; Price

2-Lorraine

3-Aunola,Statin&amp; Nurmi

بیش از حد و گرمی کم سبب می شوند فرزندان مضطرب و ناسازگار باشند. در مجموع شیوه ی فرزندپروری استبدادی و سهل گیرانه به سبب رعایت نکردن اعتدال، آثار نامطلوبی بر تربیت فرزندان دارد. از این رو با قاطعیت می توان گفت که شیوه های مناسبی برای تربیت و هدایت فرزندان نیستند ولی شیوه منطقی با ویژگی های مثبت فراوان تضمین کننده پرورش توانایی ها و رساننده فرزندان به خود شکوفایی و کمال است.

انجام این پژوهش همانند سایر پژوهش ها از محدودیت های مختلفی روبه روبرو شده است. از جمله محدودیت های این پژوهش وجود بوروکراسی زیاد اداری برای دریافت مجوز به منظور توزیع پرسشنامه ها در بین آزمودنی ها و طولانی بودن تعداد زیاد سوالات پرسشنامه های امیدواری و فرزندپروری که باعث خستگی آزمودنی ها و به تبع آن ممکن است نحوه پاسخ دهی آن ها را تحت تاثیر قرار داده و سوگیری پاسخ ها را به وجود آورده باشد. به علت تازگی بودن متغیر های خوش بینی و امیدواری و رابطه آن ها با فرزندپروری، منابع کافی برای مطالعه و بررسی پیشینه وجود نداشت. همچنین در این پژوهش برخی از متغیرها از جمله وضعیت اقتصادی - اجتماعی خانواده و سطح سواد والدین کنترل نشده است که ممکن است به عنوان متغیرهای مزاحم نتایج را تحت تاثیر قرار دهد.

باتوجه به نتایج حاصل پیشنهاد می شود مسئولین و دست اندرکاران نظام تعلیم و تربیت با تشکیل کلاس های آموزش خانواده، آموزش های لازم و کافی را در رابطه با نحوه برخورد صحیح والدین با فرزندان، به خانواده دانش آموزان ارائه دهند. مولفه های خوش بینی و امیدواری بر پایه ی یافته های تحقیق حاضر، از متغیرهای مهم و تاثیرگذار بر سلامت جسمی و روانی دانش آموزان می باشد و از آن جا که در روان شناسی مثبت اعتقاد بر آن است که سازه های امید و خوش بینی می تواند از افراد در برابر آثار رویدادهای تنش زای زندگی حمایت کند، به نظر می رسد که با تدوین برنامه های آموزشی و پیشگیرانه و مدنظر قرار دادن آن ها به والدین و دانش آموزان مفید باشد. به نظر می رسد که آموزش صحیح سبک های فرزندپروری والدین به خصوص دانش آموزان مشغول به تحصیل، اثرات سودمند در آینده تحصیلی آنان داشته باشد. همچنین پیشنهاد می شود برای دست یافتن به نتایج منطقی تر در پژوهش های آینده تاثیر سبک های فرزندپروری بر متغیرهای بیشتری مورد بررسی قرار گیرد و برای جمع آوری اطلاعات علاوه بر پرسشنامه از شیوه های دیگر نظیر مشاهده، مصاحبه و.... استفاده گردد.

## منابع

- ابراهیمی، نسرين؛ صباغیان، زهرا؛ و ابوالقاسمی، محمود (۱۳۹۰). بررسی رابطه امید با موفقیت تحصیلی دانشجویان. فصلنامه پژوهش و برنامه ریزی در آموزش عالی، ۱۷ (۲)، ۱-۱۶.
- اسفندیاری، غلامرضا (۱۳۷۴). بررسی و مقایسه شیوه های فرزندپروری مادران کودکان مبتلا به اختلالات رفتاری مادران بهنجار و تاثیر آموزش مادران بر اختلالات رفتاری فرزندان. پایان نامه کارشناسی ارشد، انستیتو روان پزشکی تهران.
- باقرپورکماچالی، صغری؛ بهرامی، احسان؛ هادی، آشتیان؛ علی احمدی، خدابخش؛ و احمدی، علی اصغر (۱۳۸۶). رابطه الگوهای فرزندپروری با میزان سلامت روانی و موفقیت تحصیلی. مجله علوم رفتاری، ۱۱ (۱)، ۳۴-۴۰.
- بrazجانی، مهدیه؛ و فانی، داریوش (۱۳۹۰). رابطه ابعاد شیوه های فرزند پروری برشادی و تاب آوری درگروهی از دانش آموزان دبیرستانی. دومین همایش ملی روان شناسی خانواده، مرودشت، دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت.
- بیرامی، منصور؛ و بهادری خسروشاهی، جعفر (۱۳۸۹). ارتباط شیوه های تربیتی والدین با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان راهنمایی مدارس شهر ایلخچی. مجله علوم تربیتی، ۳ (۱۰)، ۷-۲۱.
- ثابتی، علیرضا؛ و رضوانی، سمانه (۱۳۸۹). بررسی رابطه سبک های فرزندپروری و طرح واره ناسازگار اولیه. مجله مطالعات تربیتی و روانشناسی، ۱۱ (۲)، ۲۳۹-۲۵۶.
- حاتملو، رحیمه؛ بازدار، فاطمه؛ و نریمانی، محمد (۱۳۹۲). بررسی رابطه بین شیوه های فرزندپروری والدین با تاب آوری و اعتماد به نفس نوجوانان دختر و پسر. ششمین گنگره بین المللی کودک و نوجوان، دانشگاه علوم پزشکی تبریز.
- حسینی نسب، داوود؛ احمدیان، فاطمه؛ و روانبخش، محمد حسین (۱۳۸۷). بررسی رابطه شیوه های فرزندپروری با خودکارآمدی و سلامت روانی دانش آموزان. مجله مطالعات تربیتی و روانشناسی، ۹ (۱)، ۲۱-۳۷.
- حسینی، سیده مونس (۱۳۸۵). رابطه امید به زندگی و سرسختی روان شناختی در دانشجویان (دختر و پسر). پایان نامه کارشناسی ارشد روانشناختی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد گچساران، چاپ نشده.
- خدابخشی، هدی؛ کجباف، محمدباقر؛ و غریبی، محمد (۱۳۸۳). هنجاریابی، پایایی و روایی مقیاس خوشبینی در شهر اصفهان. پایان نامه کارشناسی ارشد روانشناسی عمومی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه اصفهان، چاپ نشده.
- خسروشاهی، جعفر؛ و هاشمی نصرت آبادی، تورج (۱۳۹۱). رابطه اضطراب اجتماعی و خوشبینی با بهزیستی روانشناختی در نوجوانان. مجله پزشکی ارومیه، ۲۳ (۲)، ۱۲۲-۱۱۵.
- دانیاری، رحیم (۱۳۹۳). رابطه شیوه های فرزندپروری با امیدواری و احساس مسئولیت نوجوانان. فصلنامه دانش انتظامی ایلام، ۱ (۱)، ۳۱-۴۵.
- عبادی، غلامحسین؛ و معتمدین، مختار (۱۳۸۵). بررسی رابطه ولی - فرزندی، ابراز وجود و عملکرد تحصیلی دانش آموزان پسر دوره متوسطه شهر تبریز. مجله تازه ها و پژوهش های مشاوره، ۶ (۲۳)، ۹۷-۱۱۶.
- عسگری، علی (۱۳۸۷). تدوین مدلی برای پیشرفت تحصیلی بر پایه تئوری مدل کارآمدی. پایان نامه دکتری تخصصی روانشناسی تربیتی، دانشگاه تهران.
- علاءالدینی، زهرا؛ کجباف، محمدباقر؛ و مولوی، حسین (۱۳۸۷). بررسی ویژگی روانسنجی مقیاس امید بزرگسالان و امید در حیطه خاص. پایان نامه کارشناسی ارشد روانشناسی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی دانشگاه اصفهان.

مقدس، بهاره (۱۳۹۳). رابطه بین سبک فرزند پروری، سبک اسناد و خوش بینی با انگیزه پیشرفت در دانشجویان مقطع کارشناسی. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه یزد.

مهرافزار، مهرداد. (۱۳۸۴). بررسی رابطه های شیوه های فرزند پروری با خلاقیت و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان سال سوم دبیرستان های تبریز. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تبریز.

نادری، فرح وحسینی، سیده مونس. (۱۳۸۹). رابطه امید به زندگی و سرسختی روان شناختی در دانشجویان (دختر و پسر). فصلنامه زن و جامعه، ۱(۲)، ۱۲۳-۱۴۱.

- Aunola, K., Statin, H., & Nurmi, J.E. (2000). Parenting Style and adolescent achievement Strategies. *Journal of Adolescence*, 23(1), 205 – 222.
- Baumrind, D. (1991). The influence of parenting style on adolescent competence and substance use. *The Journal of Early Adolescence*, 11(2), 56-95.
- Bowlby, J. (1994). *Attachment and loss*. New York: Basic Books, Vol. 5.
- Buri, J.R. (1991). Parental authority questionnaire. *Journal of Personality Assessment*, 57(1), 110-119.
- Carver Charles, S., & Scheier Michael, F. (2002). *Optimism, in Handbook of Positive Psychology*. edited by: C.R. Snyder and Shane J. Lopez, Oxford university press, New York. 231-243.
- Debra, R., Anne, A., Baldwin, M., Hardaway, R., & Elizabeth, M. (2007). Perceived Parenting Styles on College Students' Optimism. *College Student Journal*, 41(3), 550-557.
- Dornbusch, S. M., Ritter, P. L., Leiderman, P. H., Roberts, D. F., & Fraleigh, M. J. (1987). The relation of parenting style to adolescent school performance. *Child Development*, 58, 1244-1257.
- Kivimaki, M., Elovainio, M., Singh Manomx, A., Vahtera, Y., Helenius, H., & Pentti, Y. (2005). Optimism and pessimism as predictors of change in health after death or onset of severe illness in family. *Health psychology*, 24(1), 413-421.
- Natali, S., Justin, G., & Paula, A. (2003). Relationship between parenting style with hoplimistic on child journal of adolescence. *mental health*, 17(1), 34-39.
- Natalia, A.W., Genevieve, D., Hancock, M., & Sean, P.H. (2012). Optimism and pessimism in children with cancer and healthy motivation. *Journal of Educational Psychology*. (90)2, 224-235.
- O'connor, C. R., & Cassidy, C. (2007). Predicting hopelessness: The interaction between optimism/pessimism and Specific future expectancies. *Cognition and Emotion*. 21(1), 596 -613.
- Edwards, L. M., & Price, G. E. (2002). The relationship between perceived parenting style and hope in college students. Reports – Research. San Francisco, *American Psychologic al Association*. 143, 310-464.
- Peterson, C. (2000). The future of optimism. *American psychologist*, 55, 44-55.
- Seligman, M. E. P., Steen, T. A., Park, N., & Peterson, C. (2009). Positive psychology progress: empirical validation of interventions. *American Psychologist*, 60(21), 410-421.
- Kelli, S. (2007). *The relationship between hope, executive function, behavioral /emotional strengths and school functioning in 5th and 6th grade students*. Thesis (Ph.D), Ohio state university.
- Kumar, A., Sharma, M., & Hooda, D. (2012). Perceived parenting style as a predictor of hope among adolescents. *Journal of the Indian Academy of Applied Psychology*, 38(1), 74-178.

